

Dobosi Bea NAGYAPÁNAK BORZASZTÓAN NEHÉZ VOLT

 ligetmuhely.com/dobosi-bea-nagyapanak-borzasztoan-nehez-volt/

A pénz

A pénz nagyapáé volt.

Két hete halt meg, és a család máris hajba kapott az ötszázezer forintján. A konyhában apa nővére azzal vádolta apát és anyát, hogy ellopták nagyapa megtakarított pénzét, amelyet borítékban tartott a nagyszobában a család két könyve, az értelmező szótár A-tól K-ig kötete és a Légy jó mindhalálíg között. Apa azt mondta, elment a temetésre az egész, és amikor a nővére megkérdezte, hová lett akkor nagyapa nyugdíja, azt felelte, hogy gyógyszerekre és pelenkára költötték. A pelenkából maradt néhány tucat, azt elviheti a nővére, ha annyira akarja. Ezt anya mondta.

Ricsi a törött rugójú sezloneon ült az előszobában, ahol utolsó heteiben nagyapa feküdt. A koszos falnak dőlt, a hideg átszivárgott a melegítőfelsőjén, fájt tőle a háta. A nejlonfüggönyt nem húzták össze az előszobaablak előtt, egy helyen el is szakadt.

árnyék

Pár éve a festetlen bejárati ajtót kivágta a huzat, mert anya nyitva hagyta a nagyszobában az ablakot – hiába erősítette meg korábban a külső részét nagyapa néhány korhadt deszkával. A kitárt ajtóban akkor ott állt a haragvó nagyapa. Odakint még szürke víz ült a kocsikerekei formálta nyomvályújukban. A hátulról érkező fényben nagyapa alakja egészen fekete lett, az előszoba mindig lábnyomos kövezetére árnyék vetült, és anya összerezzent. Aztán lassan meglátták nagyapa szemét. Volt valami a nézésében. A függöny anya arca elé lebbent, talán, hogy ne vakítsa el a nagyragyogás, amely nagyapát körülvette, és beleakadt az ajtó sarkába. Aztán nagyapa elfordította rólunk a tekintetét.

Mielőtt nagyapát leengedték az előre megásott sírgödörbe, és rádobálták az agyagrögöket, felravatalozták. Anya azt mondta, nekik ott kell állniuk a koporsó mellett, amiben nagyapa fekszik holtan. A koporsó csak mellől felfelé volt nyitott. Nagyapára apa régi, szürke öltönyét adták, és egy nyakkendő, aminek foltos volt az alja. Nem látszott ki a zakóból, de Ricsi tudta, hogy foltos.

Voltak dolgok, amiket csak Ricsi tudott.

Apa és anya órákon át válogatta a ruhákat nagyapának. Apa nem akart jó nyakkendőt adni, azt mondta, a jó nyakkendőknek még hasznát veheti, mert ő még él, nagyapa meg már halott, nemsokára elássák. A temetkezési vállalkozónak küldött nadrág csak nagyapa bokáig ért. Hát aztán, mondta anya a telefonba, amikor a vállalkozó felhívta a nadrág miatt, az úgysem látszik, a föld alatt nem mindegy?

A nyakkendő alja Ricsi általános iskolai ballagásakor lett foltos. Nagyapa ragaszkodott hozzá, és anya meghívta az egész rokonságot. Mit kell ennek ekkora feneket keríteni, zúgolódott apa, de hiába. Minden úgy lett, ahogy nagyapa akarta. Húsleveset ettek erős paprikával, aztán pörköltet roppanós csemegeuborkával, és rendelték Ricsinek egy orosz krémtortát a városi cukrászdából, amire addig csak apa harmincadik születésnapján volt példa. És amikor apa áthajolt az asztalon, hogy koccintson valamelyik rokonnal, a nyakkendő vége belelógott a pörköltbe.

A folt nem jött ki a mosásban. Erre nagypapa megint elmondta, hogy szarra sem jók azok a drága, modern mosóporok, amilyeneket anya mindig vesz. Tiszta pénzkidobás az egész.

Amikor a gyászhuszárok a sírgödör felé tolták a koporsót, nagypapa feje rézsút fordult, és Ricsi látta, hogy a tarkója sötétvörös a ritkás haja alatt, mintha vérezne. A haja nem teljesen ősz, inkább mint a mákos tészta. És akkor Ricsi

elképzelte, hogy szétterpesztett ujjait nagyapa homlokára teszi, mintha kézilabda volna, amit kapura dob, és visszafordítja a fejet.

Anya otthon azt mondta, hogy a koporsót már a ravatalozóban le kellett volna szögelni, akkor nem történik ez a borzasztó dolog, és most akár vissza is kérhetnék a pénzük egy részét a temetkezési vállalkozótól. Nagyapa pénzének egy részét.

miért kapkod a fejéhez

Nagyapának borzasztóan nehéz volt. A betegsége úgy kezdődött, hogy a fejéhez kapkodott. Csak úgy, minden különösebb ok nélkül oda-odakapta a kezét, tenyerével végigsimított a homlokán, mintha pókhálóba akadt volna hátul a kamránál, és az csiklandozná. De nem volt ott semmiféle pókháló, és nagyapa nem tudta megmagyarázni, miért kapkod a fejéhez. Nagyapa a bevetetlen ágy mellett állt, pont a csillár alatt, bozontos hajkoronáján átsütött a fény.

– De hát miért csinálja, apuka? – kérdezte anya.

– Mit csinálok? Nem csinálok semmit! – mennydörögte nagyapa, és a fejéhez kapott.

Két hónappal később a körzeti orvos azt mondta, fantomérzet, a korral jár. De apa szerint az orvos szarhoz sem értett, ezért elvitték nagyapát egy másik orvoshoz, aki professzor a klinikán. Ő azt mondta, idegi rendellenesség, és elvették nagyapa jogosítványát.

Másnap kihúzták a sezlont az előszobába.

– Szarhoz sem értenek ezek az orvosok! – dörmögte nagyapa, és a fejéhez kapott.

Az orvos a klinikán néger volt. Nagyapa úgy tudta, a négerektől mindenféle betegséget el lehet kapni, mert a fehér ember szervezete nagyon hasonlít az övékre, ezért előszeretettel támadják meg ugyanazok a vírusok és baktériumok, de annyira azért mégsem hasonlít a két szervezet, hogy ugyanazokkal a vírusokkal és baktériumokkal szemben legyen ellenálló. Nem is érti, mondta, hogyan engedhetik, hogy néger orvos legyen magyar klinikán. Szigorúan meg kellene tiltani az ilyesmit.

Apa erre azt mondta, hogy az orvos csak félig néger, mert az anyja fehér bőrű és szalmasárga hajú – pontosan így mondta –, csak az apja származik Kenyából. Ennek ellenére egyetért nagyapával, tette még hozzá.

Ricsi félt nagyapa érintésétől, mert olyan ujjai voltak, mint a száraz, göcsörtös gallyak. Az utolsó hetekben gyakran a bordázott huzatú sezlont szélére húzta Ricsit. Amikor Ricsi végigment az előszobán, ahol nagyapa feküdt, a csíkos dunyha alól kinyúlt egy inas kéz, és elkapta a csuklóját. Ricsi sokat tűnődött rajta, hogyan maradhatott ilyen erős nagyapa szorítása, amikor már teljesen összeaszott a teste, ráncos bőre kiálló csontjaira tapadt, és eltorzult az arca.

Az előszobát nem lehetett kikerülni. Ha Ricsi lopakodni próbált, visszafojtotta a lélegzetét, még csak nem is pislantott, az inas kar akkor is kinyúlt a dunyha alól, és a göcsörtös gallyak a csuklójára fonódtak. Nagyapa olyan erővel húzta, hogy Ricsi kénytelen volt leülni, mert görnyedten és berogyasztott térdel nem tudott sokáig megmaradni. A combja égett és szagatott a háta.

Az utolsó időben már nem nagyon lehetett érteni, mit mond nagyapa. Sűrűn rikácsolta, hogy anya azonnal hozzon neki bandázsszalagot, glettet és falfestéket – ami nagyjából így hangzott: aaaa, lee, feék –, miközben megpróbált kikászálódni a dunyha alól, hogy eltüntesse azt a széles repedést, ami a szelön fölött szelte át a plafont. Akkorra már a nézéséből is kiveszett az a valami, és a szájából a halál savanyú szaga áradt. Ilyenkor erőnek erejével kellett visszanyomni az ágyra, aztán anya ráült a dunyha ellógó végére, hogy nagyapa moccanni se tudjon. Mint régen, amikor anya még tömte a libákat.

közeledett a halálhoz

Hová lett nagyapa szavainak értelme, mikor közeledett a halálhoz. Ricsi már nem szeretett ránézni, és nem szeretett egyedül maradni vele. Néha könyörgött anyának, ne menjen dolgozni. Anya meg csak hátrapillantott a bejárati ajtóból, de nem fordult meg, és mintha nem is Ricsire nézne, hanem valahová a háta mögé, aztán elment.

A nagyapa halála előtti napon Ricsi nem akart tudomást venni a csuklóját szorongató gallyakról. Mintha nagyapa ott sem volna. Még nem tudta, hogy másnap tényleg nem lesz ott.

A bejárati ajtóban a bal cipője orrát a jobb sarkának feszítette, és kibuktatta belőle a lábát. Aztán lerúgta a bal cipőt is, amely az oldalára dőlt. Levette a kabátját, az alja a piszkos követ súrolta, ahogy begyűrte a cipősszekrény

tetejére, az akasztókról lelógó csapzott szőrmebundák és zsírfoltos pufajkák alá. A pillantását a fürdőajtóra szegezte – apró, megkeményedett dudorok sorakoztak rajta. Anya egyszer megpróbálta a körmével lepattintani ezeket.

Aztán elindult. És a száraz gallyak megragadták.

– Igaz, amit apád mondott? – kérdezte nagyapa.

És akkor a nézésében megint ott volt az a valami, ami már régen nem.

A Babáról volt szó. Az iskolából.

– Nem igaz – felelte Ricsi.

A törékeny gallyak elernyedtek.

A ház

A ház nagyapáé volt.

Miután anya beköltözött, és Ricsi megszületett, nagyapa sokáig az előszobában aludt, pontosan ott, ahol aztán az utolsó heteiben feküdt. Egy nap átköltözött a spájzba.

Őrizgették

A spájz homályos helyiség volt, mert az egyetlen csupasz izzó, amely megvilágíthatta volna, évekkel azelőtt kiégett, és senki sem vette a fáradságot, hogy kicserélje. A polcokon ősrégi konzervek és befőttek porosodtak, amelyeket még a nagymama rakott el, a körték, meggyek, lecsók tetején vörösesbarna rozsdaréteg ült. Nem ették meg, de nem is dobták ki őket. Ott őrizgették az üvegeket a spájz polcain, amelyek a plafonig értek.

Amikor nagyapa úgy határozott, hogy beköltözik a spájzba, apa kivörösödött arccal, káromkodva szétverte az óriási stelázi szakszerűen összecsapolt deszkáit, majd egyesével a vállán kihordta őket az udvarra. A deszkák vége leverte a vakolatot az előszobában.

Aztán kidobták a nagymama évtizedek óta érintetlenül álló befőttjeit.

A deszkák évekig heverték egy halomban a nyomvályúk mellett, amelyeket idegen kocsik kerekei vájtak a földbe, télen megült rajtuk hó, nyáron a réseikbe fészkeltek a darazsak.

Még aznap este kifestették az igen keskeny helyiséget. A festék nem száradt meg éjszaka, mert az apró ablakon, amely a plafon alatt bújt meg, nem kapott elég levegőt. De apa azt mondta, másnap már nem ér rá ezzel foglalkozni, így aztán behúzták a sezlont a nedves falú helyiségbe. Az előszobában felkavarodtak a porcicák, a járólapon szürke négyyszög maradt. A sezlont a spájz hosszabbik fala mellé állították, az ajtótól balra. Csak tyúklépésben lehetett elmenni mellette. Szőnyeg, függöny, kép később sem került a helyiségbe. Szekrény nem fért be.

Nagyapa azt mondta Ricsinek, megunta az éjszakai zajokat.

– Micsoda? – kérdezte Ricsi, de nagyapa nem válaszolt.

Nagyapa gyakran nem válaszolt a kérdésekre. Inkább úgy csinált, mintha a kérdező nem létezne. Csak ült tovább a barna-kék csíkos köntösében, szétvetett lábbal a fekete fémvázás széken az étkezőasztal mellett, két könyökét a térdére támasztotta, és nézte a lepedőnyi újság rovatait. Anyát dühített, ha nagyapa nem válaszolt, ilyenkor csapkodni kezdett, és hangosan cuppogott.

Nagyapa úgy tartotta, gyereket nemzeni kötelesség. Amikor ezt mondta, már teljesen torz volt az arca, és mákos tészta a haja. A füle és az orra megnőtt, amitől olyan lett, mint egy kitalált lény. Ricsi nem akart gyereket nemzeni. Ijesztő volt a gondolat, hogy a gyereke túl fogja élni.

egy korcs

Egyszer az is szóba került, ki nemzette Ricsit. Ez volt Ricsi egyik legkorábbi emléke. Hogy anya és apa veszekszik. Apa azt ordítja, hogy Ricsi egy korcs, talán nem is az övé, ki tudja. Anya legyint, azt mondja, ne hülyéskedjen már apa, ne hülyéskedj, apukám, mondja, igen, apukámnak nevezte, persze, hogy a tiéd, ki másé volna.

Ricsi a sezlónon ült, amelynek akkor még épek voltak a rugói, és arra gondolt, apának nem kellett volna ezt mondania. Nem az volt a baj, hogy üvöltött, hanem hogy ezt mondta. És hirtelen nagyon pisilnie kellett. Arra nem emlékezett, hogy sírt-e. Néha úgy idézte fel az emléket, hogy igen, máskor úgy, hogy nem. Csak annyi volt biztos, hogy miután apa azt mondta, amit mondott, anya leült Ricsi mellé, átkarolta, és megsimogatta az arcát. Majd még

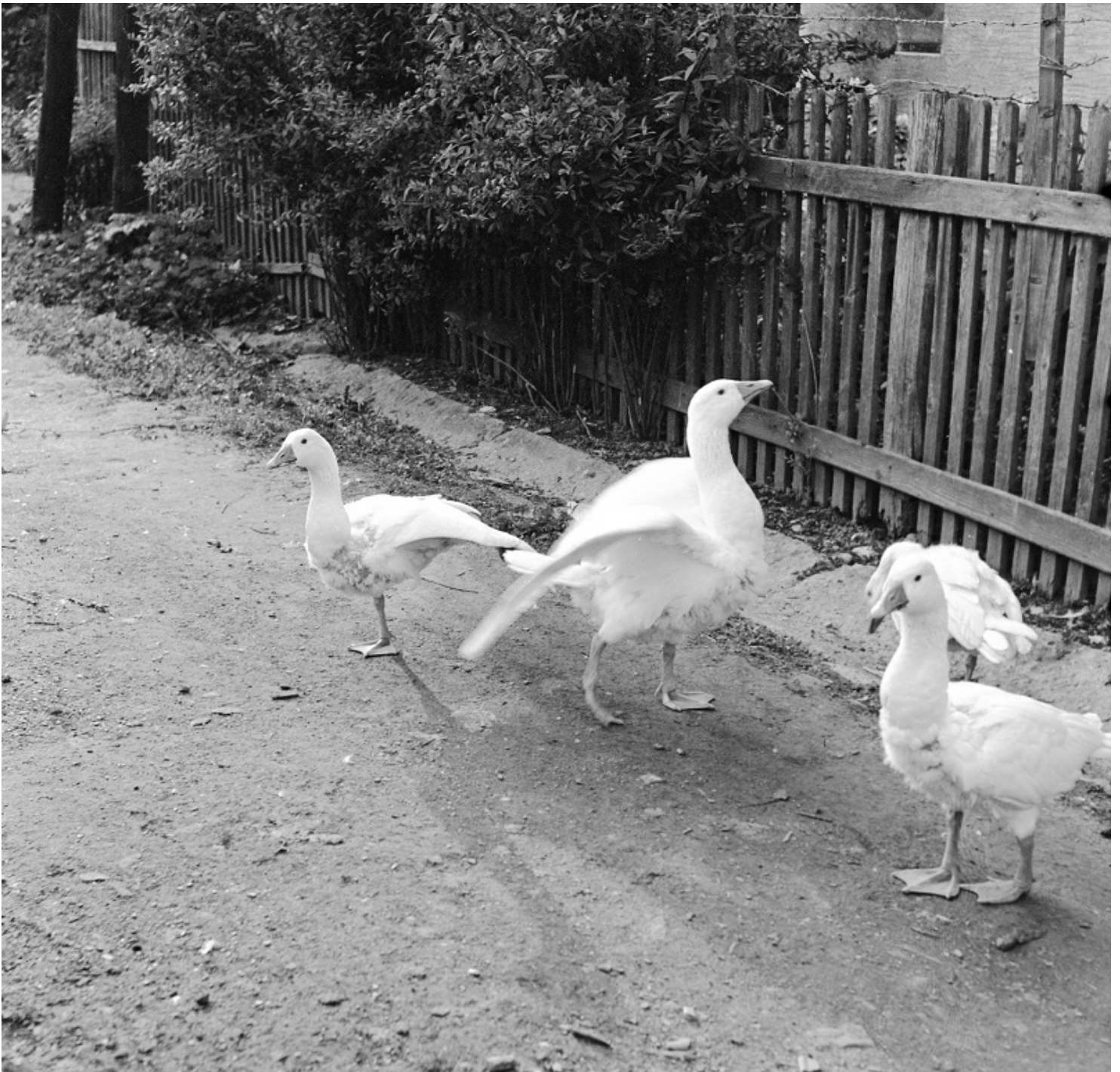
apa után kiabált, aki bevágta maga mögött a festetlen bejárati ajtót, hogy gondoljon arra is, mi zajlik le ebben a gyereken. Igen, ezt mondta. Később mindketten elfelejtették. Miután nagyapa beköltözött a spájzba, esténként, amikor megvacsoráztak, majd anya, apa és Ricsi bement a nagyszobába, nagyapa visszavonult a spájzba. Ricsi ilyenkor nem tudott szabadulni a gondolattól, hogy nagyapa csak ül ott a szárnalmas spájzban egyedül a sezlón szélén, míg a nagyszobában szól a tévé, anya felhúzza a lábát, apa emelgeti a sörösdobozt, Ricsi meg a térde és a könyöke közé fogja a nagypárnát.

Nagyapának borzasztóan nehéz volt. Amikor Ricsi még kisgyermek volt, nagyapa műszakban dolgozott a gyárban, sokszor éjnek évadján ért haza, ilyenkor reggel sokáig aludt. Elvárta, hogy anya csak későn tálalja a reggelit, és még később az ebédet, amikor ő megéhezett. Anya ezért külön konyhát vezetett neki és Ricsinek.

Máskor nagyapa hajnalok hajnalán kelt, és amikor délután hazaért, rögvést ledőlt a sezlónra, féloldalasan, a cipőjét sem vette le, lába a kővön nyugodott. Ilyenkor nagyon csendben kellett lenni, mert ha nagyapát valami zaj felébresztette, átkokat szórt mindenki fejére.

Anya akkoriban még tömte a libákat. Minden délután fogta a nagy, vajszínű fazekat, amelyben már nem főztek, mert a zománca lepattogott, és alóla rozsdás vas kukucskált elő. Aztán elkapta a rikácsoló, verdeső libát a szárnya tövénél, és feltette a lócára, amelynek óriási szálkái feketén fénylettek. Egy régi, mocskos, tépett zsákba csavarta, és féloldalasan ráült a szövetre. A nagy madár moccani sem bírt. Anya meg a fél combjára emelte a fazekat, belemarkolt az olajos kukoricába, és amíg a fazék ott egyensúlyozott a lábán, erős keze szétfeszítette a csőrt, a másik tenyere belecsurgatta a csúszós kukoricát a torokba, majd mindkét kéz többször, erőteljesen végigsiklott az olajos tollak borította nyakon.

A libákat anya az udvar végében vágta le. Lábukat összekötözte, és a dróthálóra akasztotta őket fejjel lefelé. Ricsi látta, ahogy verdestek a szárnyukkal. Aztán anya elvágta a torkukat, és megvárta, amíg kicsurog belőlük a vér. Rettenetesen verdestek. Anyának gyakran véres lett az arca és a ruhája.

A halott madarakat nagyapa kopasztotta meg. Forró vizet öntött rájuk, s kitépdeste a tollaikat. Nyáron sárga bő klottgatyában csupasz felsőtesttel ült a nyitott garázsban a kis faszéken. A tollakat egy mocskos vödörbe dobálta, néhány kiszóródott a repedezett betonra. Nagyapa terpeszbe tette a lábát, a gatyá szára elállt vézna combjától. A jobb lába mellett kikandikált a füttyköse.

Néha sovány, kék sortot viselő gyerekek jöttek be az utcáról, és bekukucskáltak nagyapához. A kezüket a szájuk elé emelték, és fojtottan kuncogtak, majd kiszaladtak az aszfaltotlan útra.

talán mondani akart valamit

Aztán átjöttek az anyák is, és apa egyszer csak azt mondta vacsora közben, hogy el kellene költöznünk, mert

nagyapát szájára vette a szomszédság. Nagyapa erre felállt az asztaltól, karját, amelyen már megereszkedett a bőr, a feje fölé emelte, talán mondani is akart valamit, de nem mondta, csak kipréselte a tüdejéből a levegőt. Olyan hangja volt, mint amikor leengedi az ember a gumimatracot.

Nem költöztek el.

Aztán amikor nagyapa beteg lett, anya levágta az utolsó libát is. Nagyapád már teljesen buggyant, mondta, azt sem tudja, hogy élnek libák a földön. Ekkor már minden úgy volt, ahogy anya akarta.

A kocsi

A kocsi nagyapáé volt.

1990-es gyártmányú, homokszínű Renault 5-ös. A hátulja ferde volt, mintha a gyárban a munkásoknak nem lett volna kedvük tovább építeni, vagy elfogyott volna az anyag. Jó lesz ez így, mondták, és lerakták a szerszámaikat.

Apa ellenezte, hogy nagyapa francia kocsit vegyen, mert azoknak megbízhatatlan az elektronikájuk, hallotta egy szerelőtől. Bezzeg a német kocsik! – mondta apa, de nagyapa rá sem hederített. Minden úgy volt, ahogy nagyapa akarta.

enyhe büntudat

Nagyapának borzasztóan nehéz volt, mert mindig neki kellett vezetnie a kocsit. Nagyokat sóhajtozott, fújt, miközben a pihenőkben a derekát megfeszítve járt fel s alá. Ricsi sajnálta érte, hogy egyedül rá hárul ez a nagy teher, és senki nem tud segíteni neki. Enyhe büntudata is volt miatta. De nagyapa úgy adta elő ezt az egész vezetésdolgot, mintha valami isteni adomány volna. Nem is tudta senki a családból rajta kívül.

A távolsági busszal mentek. Az út szélén magas falakban állt a latyak, amely olyan fekete volt, hogy senki sem tudta volna megkülönböztetni a sártól, és Ricsi csak nézte a fénytelen tájat. Mert a sok fehér mintha nem visszaverte, hanem elnyelte volna a fényt.

Egy rendetlen udvaron aztán megálltak a kocsi előtt. Ekkor nagyapa feléjük fordult, és széttárta a karját, mintha meg akarná áldani őket, apa keze lecsúszott anya válláról, Ricsi pedig leszegte a tekintetét. Aztán nagyapa beült a Renault-ba.

Ettől fogva nagyapa ragaszkodott hozzá, hogy kirándulni járjanak. Szombat reggel anya bepakolta a hűtőtáskát – apának szántsándékkal felejtett el sört venni, legalábbis apa ezt mondta –, és beültek a Renault-ba.

Nagyapa egész addigi életében nem járt messzebb az első falunál, oda is csak azért ment, mert ott olcsóbban adták a vetőmagot. Külföldön sosem volt, és amikor egyszer tévedésből rossz helyen hajtott le az útról, és áttévedtek a határon, a mozdulatai bizonytalanok és kapkodók lettek, a sebességváltó megreccsent váltáskor, az autó rántott egyet, amikor felengedte a kuplungot, és gázt adott. Befordult az első földútra, mert nem akart elmenni a legközelebbi településig. Aztán a búzatáblába tolatott, és visszahajtott az aszfaltút szélére. A talaj lejtett, és elsőbbséget kellett adniuk egy traktornak. Miután elment, nagyapa akkora gázzal indult el, hogy a hátsó kerekek méter magasra szórták a földet. Ricsi feltérdelt az ülésre, és a hátsó ablakon át nézte a záporzó rögöket. Nagyapa azt vallotta, szükségtelen idegen országba menni, amikor itthon is annyi a látnivaló.

És amikor leültek a narancssárga pokrócra, egy csodaszép hazai tájon, és anya kirámolta a hűtőtáskából az ennivalót, apa pedig a sört kérte számon rajta, nagyapa azt is elmondta, hogy az édes lőréktől csak még szomjasabb lesz, és neki csak a víz veszi el a szomját. Ricsi közben mohón, nagy kortyokban nyelte a kólát, a szénsav visszajött az orrába, egyszer még néhány csepp kóla is kicsordult rajta. De többnyire csak büfögni kellett tőle. Amikor kicsordult a kóla az orrán, anya helytelenítően rázta a fejét, majd egy színes szalvétával megtörölte Ricsi arcát.

Azon az estén, amikor anya bejelentette, hogy leteszi a jogosítványt, nagypapa hátrakulcsolt kézzel rótt az előszobát. Néha megállt a nagyszoba előtt, ahol anya ruhát hajtogatott, Ricsi pedig a tévét bámulta, és anyára dőrent.

– Nem fogod tudni megtanulni. Van ez a pillangómozgás... – mondta, és két kifeszített tenyerével mutatta. – Miközben felengeded a kuplungot, be kell nyomnod a gázpedált. Nem fogod tudni megtanulni.

Anya felnézett Ricsi kötött pulóveréről, az arca kifejezéstelen volt.

– És mégis, melyik pillangó mozog így? – kérdezte.

– Semelyik, ezt csak így hívják – felelte nagypapa lemondóan, mert reménytelenül butának tartotta anyát, majd elmosolyodott.

Amikor már végképp nem tudott mivel érvelni, nagypapa mindig mosolygott.

nőnek tényleg nem való

Apa megpróbált békét teremteni azzal, hogy megpuhítja anyát. Azt mondta, az autóvezetés nőnek tényleg nem való, noha ő híve az emancipációnak. De egyenjogúság ide vagy oda, vannak férfidolgok és női dolgok. Mert ő például biztos nem fog boltba járni karalábét meg intimbetétet vásárolni. És anyának sem kellene vezetnie.

Anyának ekkor fogyott el a türelme.

Voltak időszakok, amikor anyának elfogyott a türelme. Ilyenkor cuppantott egyet, összegyúrta a foltos konyharuhát, és a morzsás pultra vágta a kenyér mellé, vagy bele a mosogatóba, mintha ezzel fájdalmat okozhatna egy haragosának. Aztán összeráncolta a homlokát, és kiszaladt a konyhából. Valamelyik szobáig, ahol elkezdett ágyazni vagy hajtogatni, esetleg a szennyeskosárba hajigálta a piszkos ruhát. Közben mogorván nézett maga elé, és összeszorította a száját.

Anya akkor volt a legfurcsább, amikor a lábát szőrtelenítette. Mindig olyankor csinálta, amikor nagypapa és apa nem volt otthon. Valamiért titkolta, ahogy a dús szemöldökét is. Kiszedte, amikor senki sem látta. Szőrtelenítéskor felhúzta mindkét lábát, és a két térde közé hajolt. Az alsó ajkát a felső fogsora alá szívtá, amitől a felső szájszéle kifelé kunkorodott, akár egy kacsza csőre. Néha látni lehetett rajta egy nyálcseppecskét. A ráncok az orra alatt olyanok voltak, mintha valaki lekarmolta volna. Ricsi olvasólámpája a komódon állt, és sárga fényt szórt anya fekete szőrszálaira a sípcsontján. A kis világoskék lavórban egyre habosabb lett a langyos víz, ahogy anya mártogatta bele a borotvát. Másnap a lábszárán apró pöttyök piroslottak.

Ricsi olvasólampáját akkor is a komódra állították, amikor anya serkétet keresett Ricsi hajában. Ha az iskolában tetűjárvány volt, anya vett a gyógyszertárban folyadékot, s minden délután az ölébe húzta Ricsi fejét, hogy átnézze a haját. Ricsi a combjába fúrta az arcát, és amikor anya menstruált, Ricsi érezte a szagot.

Azon a napon, amikor anya először vezette a kocsit, nagyapa reggel előjött a spájzból a combközépig érő barnakék csíkos fürdőköpenyében, és szétvetett lábbal leült a fémvázú székre. Kilógott a fütyköse.

– Takarja már el magát! – sziszegte anya.

Nagyapa üdvözült arccal nézett rá.

a boríték

Erre anya odalépett a világosbarna szekrénysorhoz, és levett egy borítékot a polcról, amelyen a számlaleveleket tartották, mögöttük nappel voltak, egészen hátra betologatva. Megállt egy pillanatra nagyapa előtt, majd az asztal szélére ejtette a borítékot. A boríték ott egyensúlyozott egy pillanatig a peremen, aztán elkezdett a piszkos kő felé hullani. Nagyapa elkapta.

– Mi ez? – nézett anyára.

– Bontsa ki – felelte anya.

Nagyapa feltépte a ragasztót, amelyet egyszer már anya is feltépett, de visszatapadt.

– A jogosítványom – mondta anya, holott ekkor már nagyapa is látta.

Aztán csend volt.

A nagyapa orrából kilógó szőrszálak meg-meglebbentek a leheletében.

Végül nagyapa felállt, összefogta a hasa előtt a köntösét, és kiment az előszobába. Anya mozdulatlanul nézett utána, az orrcimpája megfeszült.

Később anya ott állt az udvaron, a cipője félig belesüppedt a sárba. Nagyapa a teraszról nézte. Aztán hümmögött, és lement a lépcsőn a sárba, majd előhúzta a zsebéből a slusszkulcsot. Anya nem nyúlt érte, csak amikor nagyapa újra hümmögött.

Mindketten beszálltak a kocsiba.

Ricsi az utasoldali ajtóhoz lépett. Annyira csillogott az üveg, hogy nem látta nagyapa arcát. Csak saját magát látta. Orkánkabát, fülvédős sapka, az arcán piros foltok. Az ablak torzított, a feje sokkal nagyobbnak és kerekesebbnek tűnt, mint amilyen valójában volt. Felemelte a kezét, rajta kék, egyujjas kesztyű. Megkopogtatta az ablakot. Nem tudta, hogy nagyapa kinézett-e rá, mert csak a saját képmását látta a csillogás közepén.

Aztán kinyílt a vezetőoldali ajtó, anya kiszállt, előredöntötte az ülést, és az autó teteje fölött várakozásteljesen Ricsire nézett. Ricsi futva megkerülte a kocsit, mögötte kicsit megcsúszott a sárban, de úgy ragyogott minden, hogy nem törődött vele, odaszaladt anyához, és bemászott hátulra. Közben a vízhatlan bundás csizmája beleakadt a biztonsági övbe.

Anya hátraengedte az ülést, és beszállt.

Amikor anya beült, a melle a hasára lógott. Régen Ricsi még a köldökéhez tudta nyomni a fülét, mintha hallgatózni akarna, hogy megtudja, mi zajlik anyában, de aztán anya melle elkezdett a hasára lógni.

– Csak óvatosan a kuplunggal, és ne bánj durván a sebváltóval se, még tönkreteszed. Ledarálod nekem a fogaskerekeket – dörmögte rosszkedvűen nagyapa.

A paróka

A paróka anyáé volt.

Ricsi gyakran ült a szobájában, miközben a lehúzott redőny résein át besütött a nap, és az ölében fogta a parókát. Pisilnie kellett, de nem ment ki, mert odakint vártak rá a száraz, törékeny gallyak.

A parókát anya kapta nagypától, amikor letette a jogosítványt, és először vezette a kocsit. Pedig sosem vettek ajándékot egymásnak. Karácsonykor is úgy volt, hogy anya december elején vásárolt négy ajándékot: magának, apának, nagypának és Ricsinek. Be sem csomagolta, csupaszon tette őket a fa alá, amelyen a nyolcvanas évekből származó csonka, divatjamúlt díszek és boák lógtak. Karácsonykor valamiért mindig sütött a nap, és nem esett a hó.

De nagypa becsomagolta a parókát. Egy zöld fedelű ajándékdobozba tette, amelynek oldalát fehér alapon piros és zöld kacskaringós vonalak díszítették. A dobozt nagypa maga hajtogatta össze, az alját durva, fekete szigetelőszalaggal ragasztotta le, mert nem talált hirtelenjében mást.

Anyának akkoriban már ritkult a haja. Egyik fodrástól a másikig vándorolt, bejárta az egész várost. Néha, amikor együtt mentek be Ricsivel, izgatottan leste a boltokat, nem nyílt-e valahol új üzlet. Mindig más utat választottak, és anya közben lopva megnézte magát a kirakatok üvegében. Pedig húzta az időt, hat-nyolc hónap is eltelt két nyiratkozás között, de előbb-utóbb az összes lehetőséget kimerítette. Ilyenkor kezdte újra az egészet előlről: olyan helyeket keresett, ahol már elég régen járt ahhoz, hogy emlékezzenek rá. Indulás előtt rózsaszín vagy világoskék nyelvű fültisztító pálcikát dugott mindkét hallójáratába.

Amikor anya megkapta a parókát, nagyon zavarba jött. Először csak a háta mögé rejtette, majd amikor már mindenki megfeledkezett róla, a szekrény aljába dugta, ahol régi bakancsok és cipők lapultak, némelyikükre rászáradt a sár, meg szétfoslott törülközők, lyukas pólók és ingek, amelyeket anya azért tartott meg, mert porrongynak még jók lehetnek. Ricsi később megtalálta a parókát, s az jutott eszébe, amikor az iskolában két felsőbb éves azt találgatta, fiú-e vagy lány.

mocskos buzi

Nagypapa nem szerette az ilyesmit. Mocskos buzi, mondta számtalanszor azokra az emberekre, akik úgy néztek ki. Kiráz tőlük a hideg, mondta, mintha elfelejtette volna, hogy ez már említette.

Ezért nem lett volna szabad apának elmondania, amit megtudott. Amit Fifi néni mondott neki.

Ricsi látta maga előtt, ahogy az öreg tanárnő kicsoszog hozzá a zöld linóleummal borított folyosóra, amelyet széles, alacsony szekrények szegélyeztek. Fifi néni télen-nyáron papucsot viselt az iskolában, bütykös talpú, kék pántú, igen keskeny papucsot, amelyben csak csoszogva tudott járni, s a lábujját felfelé kellett meresztenie, hogy lépés közben ne röpüljön le a lábfejről. Télen a csizmája a tanári szobában állt az íróasztala alatt. Ricsi azon tűnődött, nem lett-e lábszag tőle az egész tanárban. Ricsi nem szerette, ha idegen helyen távol van tőle a holmija. Félt, hogy szekrényszagúak a ruhái, és valaki megérzi, amikor ő nincs ott. Megérzi, és elfintorítja az orrát, amitől felgyűrődik az arca, és ellenszenves lesz.

Amikor először feltette a parókát, megnézte magát a számítógép kikapcsolt monitorában, mert tükör nem volt a szobájában. Amióta elejtette anya piperetükrét, amelyet ki szokott csenni a fürdőszobából, és vastag repedés keletkezett rajta, azt sem merte használni.

– Hát ezzel meg mi lett? – nézte anya döbbsen a kis tükröt, amikor titokban ki akarta szedni a szemöldökét.

Ricsi összesen kétszer merte feltenni a parókát, egyébként csak az ölébe terítette, és simogatta. A műanyag szálak alatt megfeszült az ágyéka.

Amikor először tette fel, nevet is adott magának.

Anyát egy időben borzasztóan izgatták a nevek. Ha nagypapa arról mesélt, hogy új család költözött az utcájukba, vagy apa arról, hogy új munkatárs érkezett a gyárba, vagy Ricsi arról, hogy új osztálytársa, tanára van, rögtön megkérdezte, hogy hívják. Így: „hogyhívják”, sebesen, hangsúlytalanul, egy szuszra sorolta a szavakat. Mindenkinek feltűnt, de senki sem értette. Nem kérdeztek rá, és nem beszéltek róla.

Voltak nevek, amelyeket anya szeretett, és voltak olyanok, amelyeket nem. Mégis ez utóbbiakat ízlelgette hosszasan, mintha élvezné a borzongást. Más szavakra pedig azt mondta, hogy jó volna, ha nevek volnának.

– Caola... Milyen szép név volna! – mondta, és a kád szélére állította a folyékony szappant.

És ettől kezdve névnek is képzelte. Egész tárháza volt névnek képzelt nem létező nevekből. Később valahogy leszokott erről a hóbortról. Észre sem vették, mikor.

Az iskolaudvaron történt, hátul a zászlótartó rudaknál. Ahová tilos volt menni. Baba megfogta Ricsi kezét, fájón összeszorította az ujjait, és azt mondta:

– De én szeretlek.

Fújtatott közben. Miközben azt mondta, hogy szereti Ricsit. Máskor is szuszogva szedte a levegőt, ha beszélt, néha szörcsögve felnevetett, olykor bele is horkantott a nevetésbe, a nyelve előrenyomult a szájában, duzzadt volt, és fehér lepedék fedte, nyálbuborékok pattantak szét rajta. Igazából úgy hívták, mint nagypapát. Talán Ricsi ezért állta szóba vele.

nem állhatta a cigányokat

De odahaza Babának szólították. Cigány gyerek volt. De rendes cigány, Fifi néni is megmondta. Csakhogy nagypapa ki nem állhatta a cigányokat, a rendeseket sem szenvedte. Igazából nem is hitt abban, hogy van rendes cigány. Nagypapa azt vallotta, hogy attól jó ember valaki, hogy nem iszik, és nem káromkodik.

Babában volt valami malacszerű. Részben azért, mert kövér volt, részben pedig azért, mert az orra kicsit felfelé kunkorodott. A fekete, hullámos, mindig zsíros tincsei a legnagyobb hidegben is izzadtan tapadtak össze a nyakában. Bordó műanyag kabátot hordott, évek óta ugyanazt, mert nem nőtt. Ha fagyott, minden mozdulatnál ropogott a műanyag. Ricsi attól félt, hogy a felszíne beszakad az ujja alatt, amikor megfogja.

Ricsi nem felelt Babának, aki egyre szorongatta az ujjait, és egy darabig még bámult rá, miután kimondta. Aznap délután tette fel másodszor a parókát. A tincseit gondosan begyűrte a háló alá, s megigazgatta a műanyag loknikat, amelyek a vállát csiklandozták. A szőnyegen ült, amelyen fehér és világoszöld cérnaszálak heverték. Némelyiket felszedegette, és kis gombóccá sodorta, majd eldobta. Aztán felállt, és belenézett a monitorba.

Először Ricsi is a zászlótartó rudaknál akarta, de nem úgy alakult.

Amikor az épület oldalában álló biciklitartóknál a száját Baba szájára tapasztotta, nem csukta be a szemét. Ezért láthatta Baba válla fölött, hogy Fifi néni kihajol a tanári szoba ablakán, hogy kirázzon egy terítőt.

A biciklitartókat tavaly festették le feketére, három is állt belőlük egymás mellett, és tanítási időben szinte mindig tele

voltak, a küllők között színes lakatok díszeltek. De most már alig volt bicikli a tartóban.

valami furcsa

Ricsi olvasta valahol, hogy csók közben be kell csukni a szemet, de ő nem csukta be, maga sem tudta, miért, talán mert látni akarta, történik-e valami furcsa közben a világban, amely örökre megváltoztatja, amit a dolgokról gondol. De csak a terítőt rázó Fifi nénit látta.

Ezért nem is bánta, hogy Baba összerándult, akár a libák, amikor anya kése elmetszette a torkukat, és két tenyerét Ricsi mellkasának feszítette, hogy eltolja. Fifi néni kezéből ekkor kicsúszott a terítő, és komótosan vitorlázva a sötétszürke aszfalra hullt. Ricsi aztán már csak Baba szemét látta, mert a feje eltakarta a tanári ablakát. Amikor magára maradt, már zárva volt az ablak, az üveglapon kövér felhők tükörképe függött.

Amikor Fifi néni másnap elkérte az ellenőrzőjét, Ricsi pontosan tudta, mit fog beleírni. Furcsamód az első gondolata az volt, hogy vissza kell csempésznie a parókát a szerkény aljába a sáros cipők és lyukas ingek közé. Mert ha apa azt is megtudja...

Utána már csak azért imádkozott, hogy apa ne szóljon nagyapának. Mert az ő bocsánatát nem lehetett elnyerni. És nagyapának már így borzasztóan nehéz volt a sok harag miatt, amelyet tartania kellett.

kép | fortepan.hu